

УДК 338.43; 631.1

Н.Б. Кирич, І.А. Кінаш

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто сутність та основні елементи стратегії інноваційного розвитку переробних підприємств. Визначено ключові напрями реалізації інноваційної політики в переробній сфері України. Обґрунтовано стратегічні орієнтири інноваційного розвитку молокопродуктового комплексу в розрізі його базових складових.

In the article the essence and main elements of the strategy of innovative development of processing enterprises. The key areas of innovation policy realization in the processing sector of Ukraine. Grounded strategic goals of innovation development of milk complex in terms of its basic components. The article analyzes the achievements in the development of innovative component in the system capacity resursooschadnosti enterprises. In the financial and economic crisis is the need to effectively manage issues resursooschadnosti. A study of the innovation potential in the system resursooschadnosti enterprises. This innovative potential can lead to qualitative changes and resource potential of innovative enterprises, improve the competitiveness of enterprises. A model of innovation development strategy resursooschadnosti processing enterprises. The basic methods, principles, tools to create a strategy of innovative development resursooschadnosti enterprises. The article describes the main targets of innovation policy and policy resursooschadnosti. Unable to bring the national economy to a new level of efficient and provide high competitiveness in the global market, to solve complex problems without resource innovation. These recommendations will contribute to the development of ways to improve policy-innovative development of industrial enterprises of Ukraine.

Ключові слова: стратегія, інноваційний розвиток, переробні підприємства, молокопереробні підприємства, пріоритети інноваційного розвитку.

Key words: strategy, innovative development, processing enterprises, milk-processing enterprises, priorities of innovative development.

Актуальність питань стратегічного розвитку національного ринку переробної промисловості на основі переходу на інноваційну модель розвитку та необхідність формування економічних передумов для реалізації стратегій у переробній сфері за останні роки є незаперечною ознакою якісно нового рівня управління і зміщення орієнтирів вітчизняної переробної політики в бік зміцнення позицій національного продовольчого сектору у світовому просторі. Стратегічна зорієнтованість на здійснення інноваційних зрушень у переробному секторі свідчить про завершення епохи спонтанних, хаотичних ринкових перетворень, які здійснювалися під впливом короткотермінових внутрішніх і зовнішніх чинників. Інноваційний тип стратегій довгострокового розвитку на сучасному етапі вийшов за рамки суто теоретичних наукових концепцій і постає головною рушійною силою досягнення конкурентних переваг як на національному, так і на світовому ринку.

Стратегічні аспекти інноваційного розвитку переробного сектору останнім часом є пріоритетною сферою наукових досліджень значної кількості провідних учених-економістів. Вагомий внесок у розвиток науково-теоретичних та прикладних засад формування дієвої стратегії інноваційного розвитку переробних підприємств АПК зробили: Гришова І.Ю., Дацій О.І., Дем'яненко М.Я., Ілляшенко С.М., Лупенко Ю.О., Месель-Веселяк В.Я., Саблук П.Т. та інші.

До того ж, низький рівень інноваційної активності діяльності вітчизняних переробних формувань свідчить про недостатню результативність втілення у господарську практику результатів фундаментальних досліджень. Складність, багатоаспектність і багатофункціональність розвитку сфери переробного виробництва вимагає подальшого обґрунтування та удосконалення стратегічних пріоритетів розвитку суб'єктів переробної галузі на інноваційній основі, що є неодмінною умовою здобуття конкурентних переваг у сучасних економічних умовах господарювання.

Метою нашого дослідження є обґрунтування стратегічних аспектів інноваційного розвитку переробних підприємств та напрямів реалізації їх інноваційної політики в довгостроковому періоді.

Вітчизняна переробна галузь традиційно є однією з найважливіших сфер агропромислового виробництва, ступінь розвитку якої визначає рівень продовольчої безпеки країни. Переробний сектор характеризується потужним експортним потенціалом, активізація якого лежить у площині переходу на інноваційну модель розвитку. Домінантні засади здійснення інноваційних перетворень закладає стратегія розвитку переробних підприємств, яка постає головним орієнтиром їх діяльності і функціонування в довгостроковій перспективі. В умовах посилення інтеграційних процесів та зростання загроз зовнішнього і внутрішнього ринків формування дієвої стратегії інноваційного розвитку виступає ефективним інструментом довгострокової орієнтації підприємства в ринкових умовах та досягнення конкурентних переваг.

Провідними вітчизняними вченими обґрунтовані домінантні засади переходу системи національного переробного виробництва на інноваційну модель розвитку. В якості ключових передумов для реалізації такої моделі вітчизняні дослідники наголошують на принциповій необхідності створення ефективного інституціонального середовища та господарського механізму, дія яких спрямована на формування «сприятливих умов гри» для активізації інноваційних перетворень вітчизняного переробного виробництва [1–3].

У перекладі з грецького «стратегія» — це мистецтво планування керівництва, що базується на правильних далекоглядних прогнозах. Щодо економічних систем мікрорівня управління стратегія уявляє собою загальну модель дій, необхідних для досягнення довгострокових цілей шляхом координації та розподілу ресурсів компанії. Виходячи з витоків менеджменту як науки та оцінюючи категоріальний апарат зарубіжної наукової літератури, можна відмітити, що стратегія — це принципи поведінки, стійка схема дій, генеральний план, який інтегрує головні цілі організації, її політику і дії в єдине ціле [4].

Зарубіжна практика стратегічного управління визначає сутність дефініції «стратегія» з партикулярних позицій партерна — тобто шаблонів, принципів, перспектив і планів дій, для яких характерні стійкі взаємозв'язки, засновані на наявності єдиної генеральної мети [5].

Сучасний економічний словник у широкому розумінні визначає зміст стратегії як довгострокові, найбільш принципові найважливіші настанови, плани, наміри уряду, адміністрації регіонів, керівництва підприємств стосовно виробництва, доходів і витрат, бюджетів, податків, капітальних вкладень, цін, соціального захисту [6].

Вітчизняні та зарубіжні вчені мають спільну думку щодо головних цілей реалізації стратегії переходу на інноваційну модель розвитку національного переробного сектору — підвищення рівня конкурентоспроможності виробництва і продукції, нарощування експортного потенціалу та покращення результативних показників діяльності суб'єктів переробного виробництва [3; 7]. Невід'ємною частиною покращення кінцевих результативних показників діяльності господарюючих суб'єктів, що постає стратегічним орієнтиром у сучасних реаліях економічного простору, є забезпечення сприятливого рівня фінансової безпеки підприємства [8; 9].

Доповнюючи ці принципові завдання, вважаємо доцільними наголосити на необхідності нарощування обсягу фінансових потоків підприємства та вартості бізнесу, що створює передумови для практичного впровадження інновацій і реалізації інноваційного потенціалу господарюючих суб'єктів і є однією з ключових цілей стратегії інноваційного розвитку. З таких методологічних позицій стратегію інноваційного розвитку підприємства можна визначити як довгостроковий курс розвитку, сукупність дій і заходів, спрямованих на реалізацію інноваційного потенціалу, що забезпечують одержання конкурентних переваг і зростання ринкової вартості бізнесу.

Перспективність інноваційного напрямку функціонування вітчизняних переробних формувань, на думку вчених, є головним орієнтиром системи подальших перетворень та розвитку. До того ж, науковці справедливо наголошують, що однією з найбільш гострих питань активізації інноваційних зрушень у переробному секторі України є фрагментарне бачення і вирішення проблем у цій сфері [10].

Існування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах розглядається як умова успішного функціонування в довгостроковому періоді, як можливість досягнення поставлених цілей, як наявність ефективної системи менеджменту, організаційної культури та показник високого рівня кваліфікації персоналу. Наявність стратегії інноваційного розвитку та результативного механізму її реалізації з часом постає провідним елементом, який забезпечує зростання рівня конкурентоспроможності та зміцнення позицій суб'єкта господарювання в різних спектрах економічного середовища.

Стратегією розвитку переробного сектору економіки України на період до 2020 року визначено стратегічні орієнтири, пріоритетні напрями і механізм розвитку вітчизняного переробного виробництва [11]. Ці ключові параметри є визначальними для обґрунтування стратегії розвитку переробного сектору національного АПВ. Стратегічні імперативи інноваційного розвитку переробного підкомплексу України визначаються в контексті зі Стратегією інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки [12; 13].

Вибір конкретної стратегії інноваційних перетворень визначається впливом сукупності чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, пріоритетними напрямами державної політики економічного зростання, фактичним станом розвитку науково-технічного і кадрового потенціалу в економіці країни. Поряд з цим, стратегії, спрямовані на вирішення соціально-економічних питань на основі використання сучасних досягнень науки і техніки, мають спільні риси, які визначаються набором і структурою

функціональних елементів стратегій. Наукові дослідження теоретичних і методологічних аспектів стратегій інноваційного розвитку у вітчизняній та зарубіжній практиці дозволили виділити головні складові стратегії інноваційного розвитку переробних підприємств:

- 1) цілі та основні завдання системи інноваційних перетворень;
- 2) інноваційна політика розвитку галузі;
- 3) пріоритетні напрями забезпечення реалізації інноваційної політики;
- 4) структурні зміни у сфері інституціонального управління;
- 5) наявний ресурсний і виробничий потенціал;
- 6) реалізацію інноваційного потенціалу (рис.1)

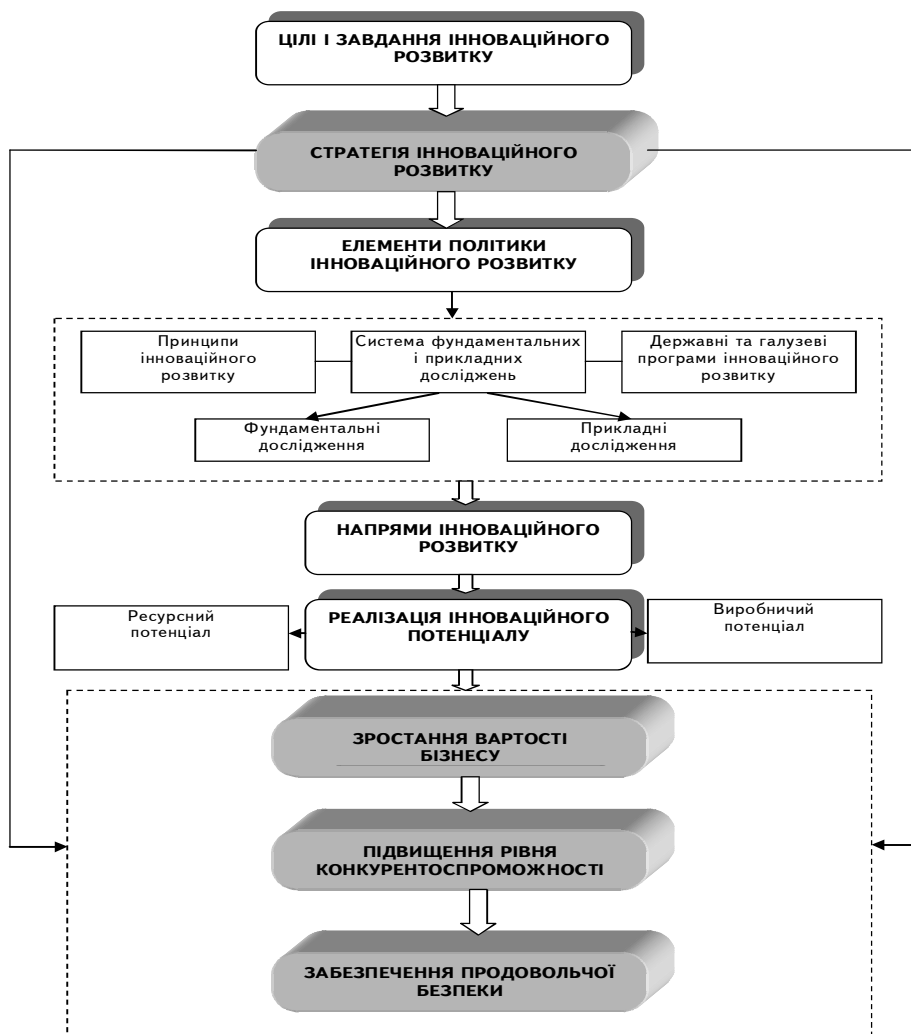

Рис. 1. Елементи стратегії інноваційного розвитку переробних підприємств (розробка авторів)

Створення наукової парадигми реалізації інноваційних перетворень переробних підприємств реалізується в рамках системи АПВ України і передбачає визначення ключових стратегічних напрямів здійснення довгострокової інноваційної політики та формування сприятливого інвестиційно-інноваційного середовища.

Формування інноваційної політики вимагає окреслення чіткого горизонту і практичних функціональних сфер її здійснення, що забезпечує чіткість набору конкретних заходів і безперервність процесу їх реалізації. Політика інноваційних перетворень у переробному виробництві включає набір трьох основних стратегічних компонентів, діяльність яких сконцентрована у господарській площині її реалізації:

- стратегія інституційно-правового забезпечення інноваційної діяльності та формування інтелектуального капіталу в переробній галузі;
- механізм державної підтримки інноваційного розвитку;
- механізм трансферу інновацій (комерціалізація інновацій). Вибір стратегії, форм і важелів механізму державного регулювання інноваційного розвитку, а також інструментарій комерціалізації інноваційних продуктів визначається поставленими завданнями та принципами національної інноваційної політики (рис. 2).

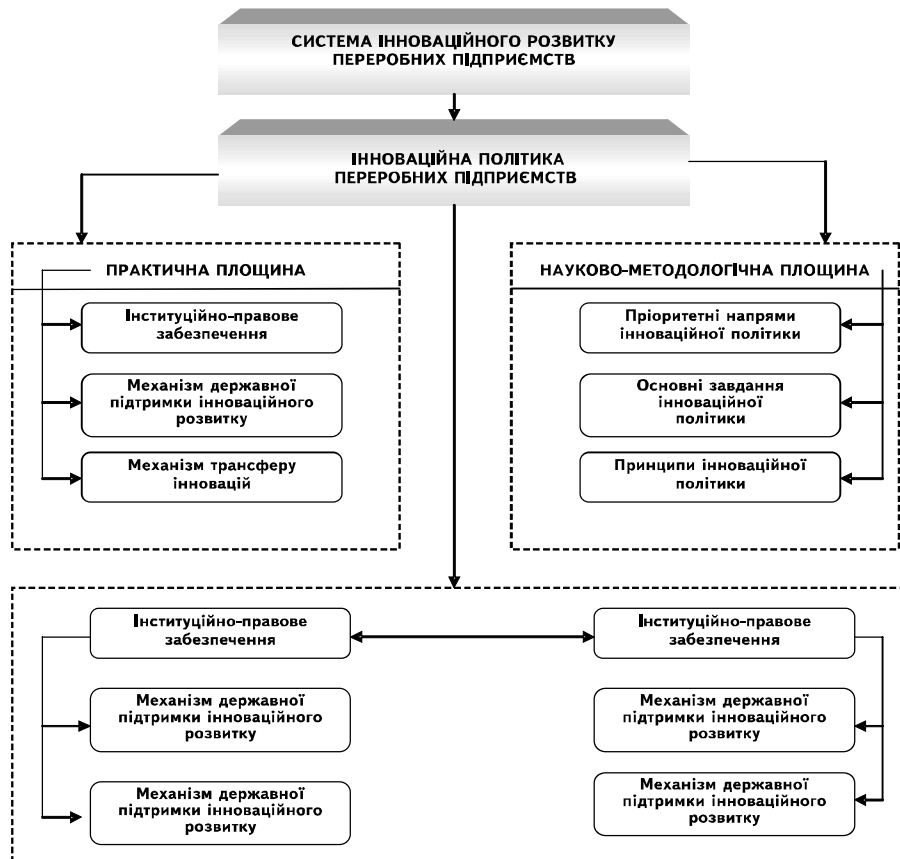

Рис. 2. Елементи політики інноваційного розвитку переробних підприємств (розробка авторів)

Стратегічні інноваційні перетворення у вітчизняному переробному виробництві повинні мати постійний потоковий характер та відповідати пріоритетним принципам і завданням довгострокового розвитку сектору в цілому та економічним інтересам окремих його суб'єктів.

Виходячи із загальних принципів інноваційного розвитку, на яких ґрунтується національна державна інноваційна політика, серед основних принципів інноваційної політики у сфері функціонування переробних підприємств вважаємо доцільно відзначити такі: пріоритетність інноваційних перетворень галузі з метою забезпечення продовольчої безпеки країни та збереження здоров'я нації; підвищення рівня інтенсивності інноваційного розвитку; збереження, нарощування й активізація інноваційного потенціалу галузі; конвергенція науки, виробництва і маркетингу інноваційних продуктів; державна підтримка та формування ефективного механізму підтримки інноваційного розвитку переробних підприємств; комерційний характер інноваційних розробок; активізація міжнародного науково-технологічного співробітництва; екологічність та безпечність продуктів харчування; узгодження інтересів усіх суб'єктів економічних відносин в АПВ; безперервний потоковий характер здійснення.

З метою обґрунтування дієвої стратегії інноваційного розвитку переробного виробництва та переробної галузі як його складового елементу, Уряд України визначив основні перспективні напрями здійснення інноваційних перетворень, що стали підґрунтям формування інноваційної моделі розвитку вітчизняного АПВ.

Серед стратегічних завдань у Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності» № 433—IV зазначено такі: підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу комплексу; розширення ринків збуту продукції; дотримання якісних параметрів виробництва та підвищення рівня конкурентоспроможності продукції; удосконалення системи ціноутворення; забезпечення екологічної складової виробничого процесу; організація раціональної інфраструктури, поглиблення міжгалузевої кооперації; запровадження ресурсозберігаючих технологій; активізація інвестиційної діяльності за рахунок зовнішніх джерел фінансування; надання пріоритетності вітчизняним товаровиробникам.

Вирішення поставлених завдань орієнтовано на створення потужної конкурентоспроможності вітчизняного переробного сектору, спроможного забезпечити нарощування обсягів виробництва високоякісної продукції та забезпечення продовольчої безпеки населення країни.

Досягнення поставлених цілей вимагає проведення комплексної державної політики інноваційних зрушень, яка має враховувати всі структурні ланки сфери АПВ: безпосередньо сільське господарство, як сировинну базу, систему зберігання і первинної доробки сільськогосподарської сировини, підприємства з промислової переробки та цілісну інфраструктуру аграрного ринку і продуктів харчування. Окреслені цілі і завдання передбачають формулювання чітких орієнтирів у питаннях перспективних напрямів реалізації стратегії інноваційного розвитку з визначенням у середньостроковому і поточному періодах. Каркас системи інноваційних перетворень системи переробного виробництва в середньостроковому періоді окреслений Постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2012 р. № 294, в якій векторними напрямками інноваційної діяльності підприємств переробного підкомплексу є: розробка та провадження високоякісних технологій виробництва, зберігання та переробки продукції;

технологічне оновлення виробництва продукції; розробка та впровадження нових біо-технологій у тваринництві; розробка та впровадження нових технологій виробництва продукції дитячого та дієтичного харчування.

Ґрунтуючись на цих пріоритетних напрямках національної стратегії інноваційного розвитку підприємств переробної галузі, моніторинг сучасного стану інноваційної активності і результативності функціонування переробних підприємств дозволив доповнити стратегічні пріоритети державної інноваційної політики у складі двох частин стратегії: розвиток молочного скотарства та розвиток молочної промисловості (рис. 3).

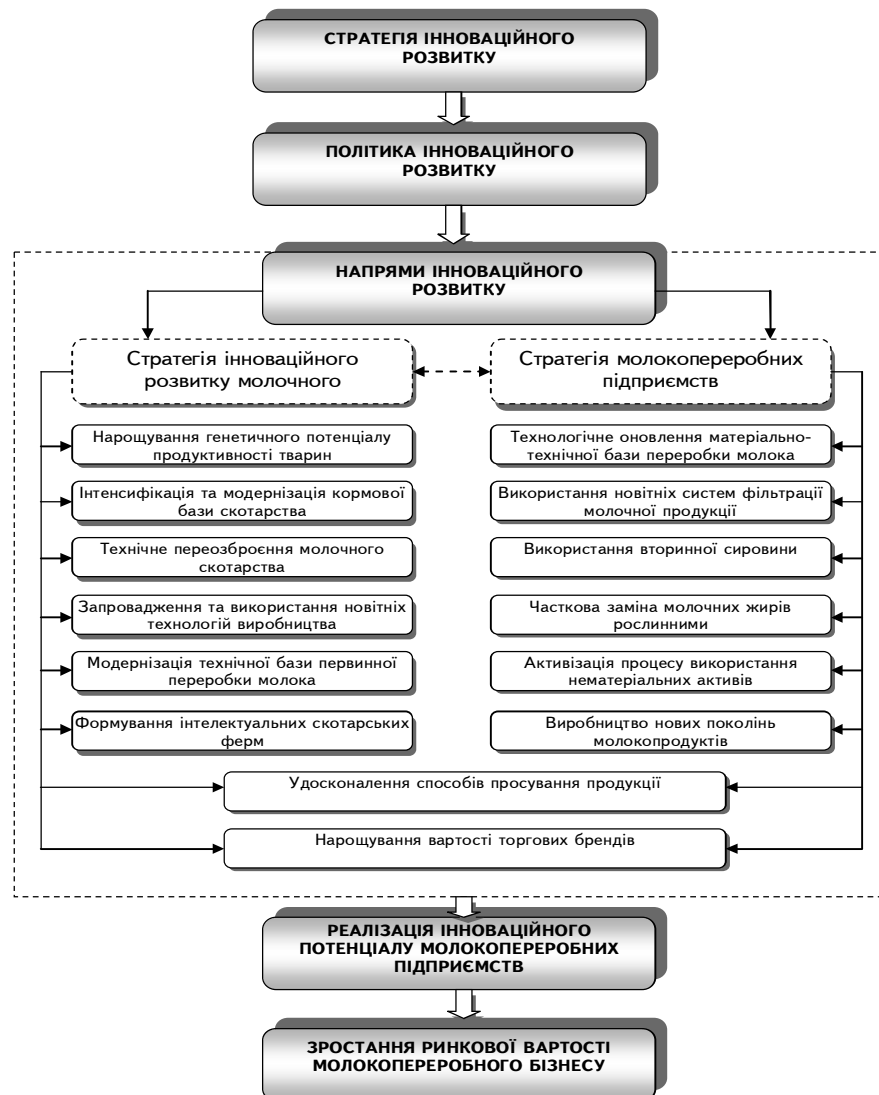

Рис. 3. Стратегічні напрями інноваційного розвитку (на прикладі молокопереробної галузі АПВ) (розробка авторів)

Стратегічні напрями розвитку молочного скотарства, що зорієнтовані на довгостроковий період, включають такий ряд заходів визначального характеру для молокопродуктової галузі. Безпосередньо в галузі молочного скотарства (сировинна база): нарощування селекційно-генетичного потенціалу тварин на основі використання високопродуктивних порід і біотехнологічних системи розведення великої рогатої худоби (ВРХ); раціональне та ефективне використання кормових ресурсів і покращення якості кормів (програмування раціонів годівлі залежно від індивідуального рівня продуктивності тварин); модернізація, технічне переозброєння, автоматизація виробництва молока; впровадження енергозберігаючих та інтенсивних технологій (технології безприв'язного утримання тварин, автоматизації машинного доїння, використання доїльних роботів-автоматів); оновлення матеріально-технічної бази первинної обробки, зберігання та перевезення молочної сировини; створення інтелектуальних ферм, які об'єднують процеси годівлі і доїння корів та управління тваринницьким господарством.

Сектор промислової переробки первинної продукції формує технологічний попит у вигляді таких напрямів стратегії інноваційного розвитку: автоматизація процесів виробництва продукції, установка сучасного технологічного обладнання; впровадження сучасних систем фільтрації, знищення мікроорганізмів у зовнішньому середовищі та пакування продукції; використання сучасних матеріалів упаковки, які дозволяють збільшити терміни зберігання продукції; зміна технологій виробництва продукції шляхом внесення пришвидшувачів процесів дозрівання сирів, підсилювачів смаку та харчових барвників; використання вторинної сировини у виробництві продукції; розробка та впровадження у виробництво комбінованих продуктів з частковою заміною, наприклад молочних жирів рослинними (за умови виготовлення екологічно чистих молокопродуктів із збереженням статусу молочної продукції); придбання нематеріальних активів у вигляді патентів, ліцензій, торгових марок, конструкцій, моделей технологічного змісту тощо; розробка та впровадження у виробництво нового покоління високоякісних і безпечних продуктів із сучасними функціональними параметрами (продуктів дитячого харчування, дієтичних продуктів, геродієтичних, продуктів із лікувальними і профілактичними властивостями); вдосконалення способів просування продукції до споживача, створення та зростання вартості ринкових брендів.

Узагальнення результатів наукових досліджень механізму інноваційного розвитку вітчизняних переробних підприємств дозволили окреслити основні перспективні напрями стратегії інноваційного розвитку вітчизняних переробних підприємств, які формують засади успішного функціонування підприємств у середньо- і довгостроковій перспективі. Серед основних із них: удосконалення стандартів якості продукції з урахуванням вимог європейських країн; впровадження новітнього або модернізованого технологічного устаткування; постійне оновлення асортиментного ряду продукції молочного виробництва; кластеризація системи економічних зв'язків між виробниками переробного комплексу; інтенсифікація використання об'єктів інтелектуальної власності та зростання вартості ринкового бренду переробних підприємств; застосування ринкових стратегій просування товару на ринок; використання сучасних методичних підходів у процесі фінансового забезпечення інноваційного розвитку (формування фінансової архітектури підприємства).

Забезпечення реалізації інноваційної спрямованості розвитку вітчизняного переробного виробництва вимагає утвердження дієвого механізму управління інноваційним розвитком та узгодженої взаємодії всіх структурних суб'єктів науково-технологічної державної політики.

Формулювання цілей і пріоритетних напрямів інноваційного розвитку починається з проведення прогнозно-аналітичного моніторингу ринку наукової продукції, за результатами якого обґрунтовуються принципові рішення і пропозиції щодо головних пріоритетів інноваційної діяльності держави в переробній сфері. Пропозиції та проектні рішення узгоджуються Радою з питань наукової та інноваційної політики при Президенті України, Департаментом Міністерства аграрної політики та продовольства України з питань науки та інноваційного розвитку, уточнюються з Координаційною радою з проблем інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності національної економіки і виносяться Кабінетом Міністрів України на розгляд до Верховної Ради України (ВРУ). ВРУ в процесі розгляду державних програм інноваційного розвитку визначає остаточні пріоритети і обсяги державного фінансування заходів із реалізації інноваційної політики національної економіки. Прийняті рішення доводяться до відома окремих профільних міністерств і відомств, місцевих органів самоврядування, які визначають конкретні розміри фінансового забезпечення програм інноваційного розвитку та несуть відповідальність за їх виконання.

Обмежений обсяг ресурсного потенціалу, зокрема площ сільськогосподарських угідь та існуючі механізми квотування обсягів виробництва продукції тваринництва в Європейському Союзі, створюють сприятливі передумови для нарощування обсягів виробництва й промислової переробки в Україні та нарощування експортного потенціалу, орієнтованого, перш за все, на європейський ринок.

Позитивний характер мають й наслідки спільної аграрної політики країн ЄС, яка за останній рік характеризується призупиненням Європейською комісією дії експортних субсидій, за яких європейські продукти стають конкурентоспроможними без величини державних експортних дотацій. Своєю чергою, такі зміни покращують можливості адаптації вітчизняної переробної галузі до умов функціонування європейського ринку.

У зв'язку з цим, цільовим пріоритетом зміцнення позицій України на світовому ринку є зростання обсягів виробництва переробної сировини, та всебічний контроль якості продукції на всіх етапах її руху.

Цільова спрямованість процесу розробки та реалізації стратегії адаптації переробного комплексу до умов інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки вимагає визначення стратегічних пріоритетів комплексу заходів і напрямів двох рівнів: середньо- та довгострокового періоду.

Головними пріоритетами середньострокового періоду розвитку переробної галузі є:

1) у сфері виробництва:

- активізація розвитку та нарощування обсягів виробництва сировини;
- техніко-технологічне переозброєння переробних підприємств на засадах використання новітніх біотехнологій, зниження енергоспоживання, підвищення якості сировини та підвищення рівня конкурентоспроможності продукції на внутрішньому ринку;

2) у соціальній сфері — підвищення мотивації персоналу, збереження трудових ресурсів та нарощування інтелектуального потенціалу кадрів як сировинної сфери, так і сфери промислової переробки;

3) в економічній сфері — нарощування обсягів фінансових потоків та інвестиційних потоків як головна передумова переходу на інноваційну модель розвитку;

4) в інституціональній сфері — удосконалення державної політики захисту конкуренції на ринку переробної сировини, посилення інтеграційних зв'язків і формування продуктивних кластерів у молокопродуктовому комплексі, впровадження і використання системи європейських стандартів і регламентів, розвиток інфраструктури зберігання, транспортування та логістики руху сировини;

5) у сфері науково-інноваційного забезпечення — формування інноваційного ядра промислової переробки сировини як головного принципу подальшого функціонування переробної галузі.

Основними пріоритетами періоду довгострокового стратегічного розвитку вітчизняного переробного комплексу і ринку переробної продукції є:

— пріоритет подальшого імпортозаміщення в галузі промислової переробки вітчизняними високоякісними продуктами;

— поступова орієнтація промислової переробки на впровадження у виробництво безвідходних, біо- і нанотехнологій, що забезпечують високоякісні споживчі властивості продукції, систему їх маркування та пакування з мінімальним негативним впливом на екологічне середовище;

— розширення спектру та асортименту екологічно чистих і дієтичних продуктів;

— підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних продуктів на зовнішньому ринку, зміцнення ринкових позицій та збільшення частки європейського ринку.

Проблемні аспекти реалізації стратегічних завдань та досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку вітчизняних переробних підприємств у сучасних умовах значною мірою сконцентровані у сфері фінансового забезпечення системи інноваційних перетворень. Традиційно обмежені фінансові можливості Державного бюджету України та позабюджетних фондів створюють передумови зміщення акцентів на рівень окремих суб'єктів господарювання та пошук ефективних механізмів фінансування інноваційних розробок і впроваджень на мікрорівні. За таких умов зростає роль інновацій фінансового походження, імперативами яких є пошук джерел фінансування інновацій та їх раціональне використання. Ключова роль серед інновацій, які створюють фінансовий базис для переходу на інноваційну модель розвитку, належить формуванню ефективної фінансової архітектури переробних підприємств. Завдяки ядру фінансової архітектури — механізму управління фінансовими потоками, підприємство має змогу забезпечити фінансовий каркас реалізації стратегічних інноваційних заходів, спрямованих на підвищення ступеня конкурентоспроможності вітчизняної продукції та забезпечення продовольчої безпеки нації.

Основні напрями подальшого розвитку переробної галузі ґрунтуються на конкретних соціально-економічних та науково-технічних розробках і передбачають: комплексну модернізацію виробничої та міжгалузевої структури; реальні зміни щодо перебудови виробничих і земельних відносин та розвиток нових організаційних форм власності і господарювання; радикальні структурно-інвестиційні зміни, що забезпечать комплексну перебудову виробничо-технологічних та матеріально-технічних,

організаційно-господарських структур; удосконалення фінансово-кредитних відносин на основі системи державного регулювання; підвищення ефективності використання ресурсів і комплексної переробки за допомогою впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Етап формування ресурсоощадної політики переробних підприємств харчової промисловості у постконфліктний період представлений на рис. 4.

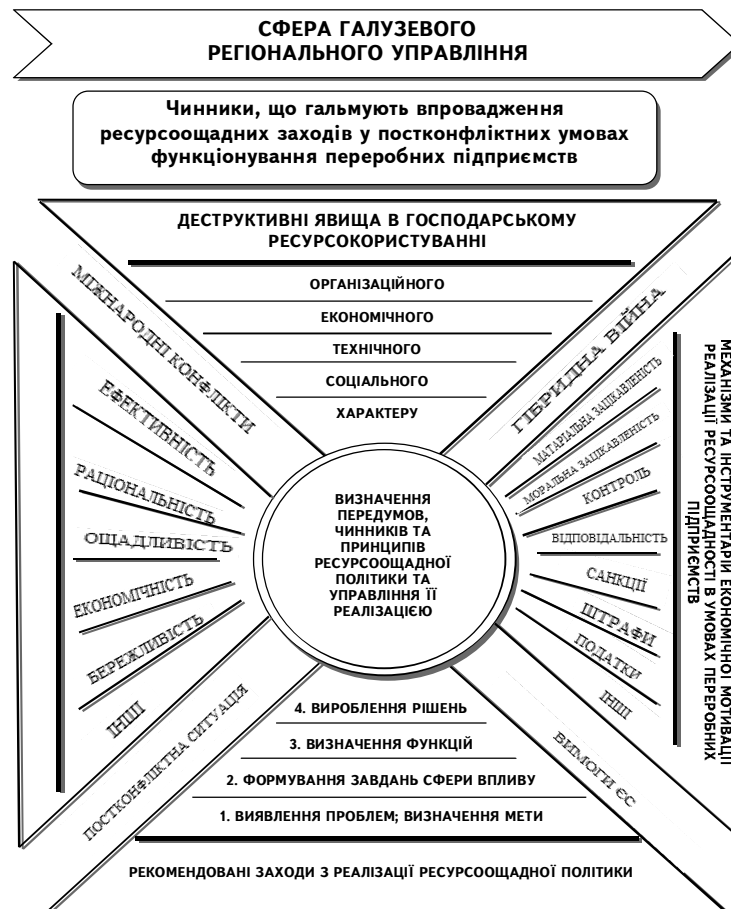

Рис. 4. Етап формування ресурсоощадної політики переробних підприємств харчової промисловості у постконфліктний період (розробка авторів)

Визначальним чинником підвищення ефективності функціонування переробних галузей повинна стати розробка та впровадження сучасної інноваційної науково-технічної моделі виробництва, основними складовими якої повинні бути: розроблення та використання ресурсоощадних та енергоощадних технологій, принципово нових видів техніки і технологій; формування наукоємних виробничих процесів, конкурентоспроможних переробних виробництв, досконалого механізму інноваційного розвитку переробних галузей; забезпечення ефективного стимулювання інноваційної діяльності переробних підприємств.

Таким чином, економічна ефективність переробних підприємств характеризується технологічною ефективністю та економічно доцільним поєднанням запасів і потоків різних переробних ресурсів, які використовуються у процесі переробки продукції.

Крім того, результати діяльності промислового підприємства залежать від ефективної діяльності його підсистем: виробничої, фінансової, інвестиційно-інноваційної, управлінської та маркетингової, соціальної, екологічної. Ці складові в поточному та перспективному вимірі формують як ефективність, так і напрями її підвищення шляхом використання фінансових можливостей підприємства, інвестиційно-інноваційних стратегій на підприємствах промисловості, людських ресурсів на підприємстві та забезпечення підприємства об'єктами соціальної інфраструктури, а також дотримання та виконання норм щодо забезпечення промислової безпеки праці, норм і нормативів охорони навколишнього середовища, що прийняті у галузях переробної промисловості.

Врахування вищезазначених напрямів підвищення ефективності дозволить підприємствам переробної промисловості контролювати і зміцнювати власні позиції на вітчизняному ринку, а також створювати базисні умови для випуску та реалізації кінцевого продукту. Проведені дослідження свідчать про те, що більшість підприємств переробної промисловості потребують докорінного інноваційного оновлення матеріально-технічної бази, оскільки умови конкурентної боротьби вимагають впровадження сучасного високопродуктивного устаткування і новітніх технологій, широкого залучення наукового та кадрового потенціалу.

1. *Саблук П.Т.* Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія / П.Т. Саблук [та ін.]. — К.: ННЦ ІАЕ, 2010. — 704 с.; 2. *Дем'яненко М.Я.* Інституціональне забезпечення реформування сільського господарства / М.Я. Дем'яненко, М.Й. Малік // Актуальні проблеми розвитку регіональних АПК. — Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету, 2011. — С. 33–34; 3. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємства у транзитивній економіці: монографія / ред. С.М. Ілляшенко. — Суми: Університетська книга, 2005. — 582 с.; 4. *Куинн Дж.Б.* Стратегія перемен / Дж.Б. Куинн, Г. Минцберг, С. Гошал // Стратегический процесс. — СПб.: Питер, 2001, — 688 с.; 5. *Минцберг Г.* Пять «П» стратегии / Г. Минцберг, Дж.Б. Куинн, С. Гошал // Стратегический процесс. — СПб.: Питер, 2001, — 688с.; 6. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. — К.: Перун, 2005. — 1728 с.; 7. *Дацій О.І.* Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України / О.І. Дацій. — К.: Ін-т аграр. економіки, 2004. — 426 с.; 8. *Гришова І.Ю.* Зміцнення фінансової складової економічної безпеки підприємства / І.Ю. Гришова, Т.С. Шабатура // Облік і фінанси. — 2013. — № 1 (59). — С. 99–104.; 9. *Гришова І.Ю.* Аналитическое обеспечение управления структурой оборотных активов молокоперерабатывающих предприятий / И.Ю. Гришова, М.Ю. Щербата // Вектор науки ТГУ. Серия «Экономика и управление». — Тольятти. — 2013. — № 2. — С. 23–26; 10. *Гришова І.Ю.* Вплив інституціональної структури на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств [електронний ресурс] / І.Ю. Гришова, О.О. Непочатенко // Економіка: реалії часу. — 2013. — № 2 (7). — С. 47–51. — Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>; 11. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/ru/node/7644>; 12. Стратегія інноваційного розвитку України на 2009–2018 роки та на період до 2039 року. Державне агентство України з інвестицій та розвитку [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/>; 13. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів [електронний ресурс]. — Режим доступу: www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiya.